

SLOVENE.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemam velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejemam velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.
Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema upravnništvo in ekspedicija, Stolni trg št. 6, poleg „Katoliške Bukvarne“.

Oznanila (inserati) se sprejemajo in velja tristopna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semenških ulicah h. št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvenredne nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 215.

✓ Ljubljani, v torek 22. septembra 1891.

Letnik XIX.

Francoski delavci pri papežu.

C'est l'Eglise, qui baptisera la démocratie, cette héroïne sauvage.
P. Ventura.

Mogočen je bil vtis na ves svet — ne le katoličani, tudi drugoverci, celo liberalci so v tem jedinih misli — katerega je napravila okrožnica Leona XIII. o delavskem vprašanju. Svetovni listi so vsi brez razločka obširno omenjali to epohalno delo Leona XIII. ter se klanjali njagovemu geniju. Vzlasti obširno so se seveda s to okrožnico pečali katoliški listi, ker se sploh katoličani najbolj zanimajo za ugodno rešitev socialnega vprašanja. Nazori med katoliki gledé na to vprašanje pa so bili zelo različni, vzlasti francoski in avstrijski krščanski socialisti so bili različnih nazorov gledé državnega sodelovanja pri socialnem vprašanju. Francozi so trdili, da naj država rešitev tega vprašanja prepusti jedino le cerkvi, Avstrijci pa so mnenja, da ima pri tem tudi država važen delokrog.

Zato je bilo treba izjave in pojasnila v tem oziru z najvišjega za vse katoličane veljavnega mesta. In to pojasnilo nam je donesla papeževa okrožnica „Rerum Novarum“. Ta okrožnica vzlasti spričuje istinitost besed slavnega govornika P. Ventura: Cerkev bo krstila demokracijo, to divjo junakinjo! — Cerkev je s tem dala pravo smer socialno-demokracijskim težnjam, odkazala jim delokrog in strogo določila meje, v katerih se smejo gibati svobodno, zakonito in za ljudsko blagostanje res blagodejno. Ta okrožnica je razvila v svetlem solncu blestečo zastavo krščanskega socializma, pod katero jedino je človeštvu mogoče ugodno rešiti se iz sedanjih stotero zamotanih društvenih razmer.

V tej okrožnici pojasnjuje Leon XIII. vzlasti delavcem, kako je katoliška cerkev imela vedno skrb za delavce, sočutje za uboge, srce za trpeče. Kakor oče otrokom,

tako ljubo in skrbljivo tukaj govori papež delavskim stanovom.

In delavci, ki redko kedaj slišijo prijazno besedo, ki britko vzdihujejo pod težo svojih stanovskih bremen, razveselili so se teh prijaznih besed, ki so vzlasti med delavskimi krogi našle povsod ugoden odmev.

To nam spričuje zlasti Francoska, „ta stoletna stražarica rimske stolice v večnem mestu nekdanj s svojim orožjem, sedaj pa s svojo otroško ljubeznijo, s svojo neomahljivo vernostjo in s svojo brezmejno udanostjo do sv. Očeta“, kakor to s ponosom poudarja neki francoski škof.

Francoska bo ta mesec poslala dvajset tisoč delavcev v Rim, kjer se bodo Leonu XIII. zahvalili za prelepo okrožnico o delavskem vprašanju. — Ker pa ni mogoče naenkrat za vseh 20.000 ljudi dobiti primernih stanovanj, zato so jih po času razdelili in tako je prišlo sedaj prvih dva tisoč delavcev v Rim, katere je papež sprejel v slovesni avdijenci dne 19. t. m. — Kardinal Langenieux je prebral addresso delavcev pred sv. Očetom:

„Dvajset tisoč francoskih delavcev pride izrazit Vam svojo iskreno zahvalo. Svesti so si, da bodo ti glasovi hvaležnih src odmevali od naroda do naroda ter klicali delavcem po vsem svetu, da naj v Rim, na papeža obračajo svoje oči, ker njegova beseda je blagotosna.“

Leon XIII. v svojem nagovoru pohvali Francoze, ki kažejo vsikdar toliko ljubezen do rimske stolice. Gledé rešitve socialnega vprašanja pa omeni, da spada v področje vesti, da ga torej tudi najboljši, državni zakoni sami ne morejo ugodno rešiti. Ne le pravica, tudi ljubezen do bližnjega ima pri tem važen delokrog; srca človeška pa nadvladuje le vera, zato je jedino s pomočjo cerkve mogoče rešiti socialno vprašanje.

Delavcem pa je še posebe naračal sv. Oče: Izpolnite vestno svoje verske dolžnosti; pri delu bodite marljivi in razumni. Ogibajte se brezbožnežev, ki se kažejo pod imenom „socialisti“, ker ti skušajo obstoječi red prekucniti v vašo nesrečo! Zbirajte se pod vodstvom svojih škofov v društvih, v katerih bote kakor v novi družini našli novo veselje, luč v težavah, moč v bojih, podporo v bolezni in starosti! Zrejte svoje otroke v veri in nramnosti, oskrbljujte jim z modro varčnostjo mirno prihodnost. Ko se vrnete v svojo lepo domovino, povejte svojim domačim, da srce papeževo vedno čuti z zapuščenimi in trpečimi!

Pomenljive so te besede Leona XIII. in značilne. Prelep je bil ta prizor! Sv. Oče obdan od tisočev vernih delavcev! — Židovsko-freimaurerski zmaj zbira dandanes z neko magično silo okrog sebe tisoče delavcev v grozno družbo brezbožnih, upornih socialistov, ki siloma raste od dne do dne. Mogočne svetne vlade to vidijo, zabranjujejo, a vsak poskus se jim izjalovi, vedno bolj se širi prepričanje: Svetna oblast tu ne more nič odločilnega storiti; onemogla gleda rastočega velikana, ki jo uniči prej ali slej. V teh nevarnih časih pa dvigne svoj glas namestnik božji in njegov glas sega do pokrajin zemlje in od severa in juga, od vzhoda in zahoda hiti na tisoče delavcev poklanjat se namestniku Kristusovemu, obetajoč Bogu in katoliški cerkvi zvestobo do smrti!

Zopet nov, jasen dokaz: Katoliška cerkev je božja ustanova in zato ima do ljudij vsemogočno, božjo moč! Za nas katoličane zopet nov vzrok, da vestno spolnujemo zapovedi katoliške cerkve, da se opravičeni pred svetom ponašamo, da smo katoličani! In čembolj bodo grdili in smešili nasprotniki to častivredno ime, čembolj se ga bodo oni sramovali, tem glas-

LISTEK.

Ponočni kralj.

Francoski spisal A. de Lamothe.

(Dalje.)

Šesto poglavje.

Ogenj „sinov noči“.

„Tobija!“ vsklikne Peter.

„Tü sem!“ odgovori diplar in otreša kozletino, s kojo se je bil ogrnil pred dežjem.

„Vaš sluga, gospodje! Ali veste, da bi vas ne bil spoznal, gospod Peter, ko bi ne bil vedel, da ste tü?“

„Tedaj sem se zelo premenil?“

„Istinito, mladi orel je vzrastel. Kako jako telo! Kakšni lasje! Kakšna brada! Niti podobni niste staremu najemniku v Malibory-u! In ta barva lic! Gotovo je solnce tam za morjem vročje, nego tü! V Irskej imamo vsi ženske obraze!“

„Mogoče, vrli mi prijatelj!“ dé Firebrand, „a v vsakega prsih bije moško srce! Podajte mi roko, ako me hočete zveseliti, kajti ponosen sem, da jo smem stisniti diplarju, ki je danes s tako navdušenostjo pél ódo starega Anguš-a.“

„O, ali ste bili zraven?“

„Sevéda sem bil, saj sem le zato prišel iz Amerike, da bi vam pomagal, ali tudi pál v boju, da le vi zadobite svobodo.“

„Dobro, gospod, vrlo dobro!“ odvrne diplar in mu stiska roko. „V malih dnéh boste slišali, da bode „Erin go bragh“ odmeval od gore do gore, in imeli boste priložnost, oprati si suknjo v krvi; kaj ne, gospod Peter?“

„Da, Tobija, — nadejam se; jaz bom storil svojo dolžnost kot vojak!“

„Ne le kot vojak, — temveč kot kralj,“ dé resno Irvinghton.

„Kot kralj in rešitelj,“ ponavlja diplar; „kajti le vas smo še pričakovali, da nam daste znamenje za boj in zmago!“

„Pripravljen sem, preliti svojo kri za svobodo Irske,“ odgovori mladi Irec; „a poprej imam vspolniti še jedno dolžnost, pri čemer se zanašam na tvojo pomoč. Svoje sorodnike moram najti; prisegel sem bil pri svojem odhodu, da jih v dveh letih pridem iskat. Leti sta potekli, — ostati moram mož-beseda!“

„Vaših sorodnikov,“ dé žalostno Tobija, „ne boste vseh več našli, Peter! Vaš oče, globoko uža-

ljen nad krivicami naših nasilnikov, nas je najprvo zapustil. Ostra Jovanka umrla je v dan grozovitega iztiranja v cerkvi glengariffski. Najmlajši vam brat umrl je na potu v prognanstvo. Tom je kot žrtva naših rabeljnov izdihnil svojo dušo v vlažnej kleti v Dublinu. — O, ne boste jih vseh našli!“

„One, ki so še pri življenju, bodem rešil!“ dé zamolkto Peter.

„In ostale bomo mi osvetili!“ dé doktor s strašno odločnostjo.

„Kdo so ostali?“ vpraša Peter, onemogel vsled tolike nesreče.

„Pred nekolikim časom ne bil bi vam mogel odgovoriti, — a usoda vam je mila,“ pravi Tobija, „ravno kar sem zvedel o njih, ki jih zasledujem že četrt leta —“

„In ti so?“ pravi vznurjen Peter.

„Poskrili so se v „Liberties“-ah v Dublinu.

„Koliko jih je?“

„Trije: Zalika, Mihál in Anica!“

„Oj, pojdimo, pojdimo!“ zakliče Peter. „Oprostimo jih iz strašnega žrela bēde, vročice in gladovanja!“

„Jutri se odpeljemo s prvim vlakom, dragi prijatelj!“ pravi doktor. „Do tedaj pa je najboljšje, da

neje klicali jim bomo tudi katoliški Slovenci: Kristijan je moje ime, in katoličan je moj priimek!

Politični pregled.

V Ljubljani, 22. septembra.

Notranje dežele.

Vojni proračun. Vojni minister zahteva, da se vojni proračun povikša za 19 milijonov gold. Finančni minister se ustavlja, ker bi se stroški za vojsko ne povečali le za letos, temveč za zmiraj. Zoper jednokratne izdatke za vojno se finančna ministra ne upirata, ali v to pa vendar ne marata privoliti, da bi se za več let zopet razrušilo ravnotežje, ki se je napravilo v državnem gospodarstvu. Vojni minister se pa bajé noče prav nič udati.

Levica in Poljak. Plener s svojim govorom v Hebu svoji stranki ni dosti koristil. S tem, da je naglašal potrebo nemškega državnega jezika, zameril se je Poljakom. Vsi poljski listi so sedaj proti zvezi z levico in opozarjajo na to, kako se poljski živeli v Šleziji ponemčuje baš pod pretvezo nemškega državnega jezika. Celó „Czas“, ki je sicer jako zmeren, je proti zvezi z levico. Ta list ima zveze z vladnimi krogi in zatorej sklepamo iz tega, da tudi vladi ni posebno ležeče na nemškem zavzuistvu.

Vnanje države.

Katoliški shod v Vicenci. V Vicenci zboruje shod italijanskih katolikov. Shoda se udeležuje sedem italijanskih škofov, mej njimi tudi patrijarh beneški. Shod je otvoril častni predsednik, škof v Vicenci, Anton Marija de Pol, z jako duhovitim govorom. Ko se je prečitalo papežev pismo in se nanj brzojavno odgovorilo, začela so se prava posvetovanja. Grof Stanislav Medolago je obširno govoril o delavskem vprašanju. Tovini je pa naglašal potrebo dobrih šol. Shod je sklenil, da se v Rimu osnuje katoliško dijaško zavetišče. Tolli je pa razlagal zbranim o prizadevanjih, da se odpravi robstvo. Vidi se, da se je shod posvetoval skoro o vseh najvažnejših socialnih vprašanjih sedanjega časa.

Srbija. Shod radikalcev v Zajčaru je bil dobro obiskan, prišlo je nad 2000 odposlancev. Mesto je okrašeno. Odposlanci so po končani božji službi odšli na pokopališče, kjer je bilo mrtvaško opravilo pri grobovih radikalnih vodij, usmrtenih zaradi zajčarskega ustanka. Zborovanje je otvoril Pasić kot predsednik osrednjega odbora in je naslikal zgodovino radikalne stranke. Opominjal je stranko, da naj boje složna, kajti nasprotniki bi še vedno radi uničili ustavo. Sedanji evropski položaj je jako kritičen. Radikalno stranko čaka še mnogo dela. Shod je potem izvolil predsedništvo in odsek, ki bo razne predloge pretresoval in odposlal častitki regentstvu. Došlo je več brzojavnih pozdravov. Posebno je mnogo osupnila brzojavka bivšega naprednjaškega ministra Vladana Gjorgjevića, ki, pridružujoč se radikalcem, obžaluje, da ni z vso odločnostjo se po zajčarskem ustanku potegnil za radikalece.

Rusija. Vlada je zaradi groznega glada prepovedala tudi izvažanje pšenice in rži v Perzijo. Ravno tako se je prepovedalo izvažanje žita preko Arhangelska.

Rusija in Turčija. Novica, da je Rusija Turkom odpustila precej vojne odškodnine, je bila izmišljena. Ruski veleposlanik je še nedavno jako odločno opominjal Turke, da plačajo že zapale obroke. Sicer pa vse odškodnine Rusija nikdar ne bode dobila, na to niti ne računajo v Peterburgu. Plačila so se razdelila na sto let, tako dolgo se pa Turčija ne bode obdržala. Ob njenem propadu se bode Rusija najbrž odškodnovala s turškimi deželami.

ostanemo tu, — ako nočete, da vas v Limericku kot postopača zgrabijo in zapró!“

„Zgrabijo in zapró?“ zakliče Firebrand, „brez razsodbe sodnikov, — po kakšni pravici?“

Učenjak zmajé z rameni.

„Pravice Irec nima,“ mu odgovori; tu ima vsak Anglež pravico, Irec ustreliti!“

„Tedad je boj naznanjen?“

„Že tri stoletja, Milost,“ odgovori diplar.

„Niti ‚Ekscelencija‘, niti ‚Milost‘ nisem,“ zaničljivo odgovori Firebrand; „jaz sem državlján svobodne dežele!“

„In mi smo državljani dežele, ki se bode osvobodila!“ zakliče Peter.

Diplar ploska z rokama.

„Ali so ‚Liberties‘ velik del mesta?“ vpraša zopet resno Peter.

„Skoro, kakor Limerick.“

„Ali vés ime ceste ali hiše?“

„Ceste nimajo več imen in v hišah nihče ne stanuje,“ odgovori porogljivo čudni berač.

„Kako jih bodem potem našel?“

„Ako jih boste iskali v vlažnih kletih in pod razvalinami.“

Peter stisne pésti.

(Dalje slédi.)

Kongres zastran Dardanel. „Mémorial Diplomatique“ je priobčila novico, da angleška vlada misli predlagati, da se snide kongres, ki naj končno uravna dardanelsko vprašanje. Ruski listi, posebno vladni, so odločno proti temu kongresu, kajti Rusija ne more dopustiti, da bi v Črno morje hodile vojne ladije drugih evropskih držav. Rusija bi se zatorej tacega kongresa niti udeležiti ne mogla. Ker iz Peterburga prihajajo taki glasovi, ko se je sprožila ta misel na kongres, pač ni več misliti, da bi se orijentsko vprašanje rešilo mirnim potom. Rešilo se bode le z bajoneti in topovi, in tedaj se bode tudi odločila usoda Turčije.

Bolgarija. Tudi letos so Bolgari slovesno praznovali obletnico svojega zjedinenja. Posebno slovesno se je obletnica praznovala v Plovdivu, kjer so baš pri tej priliki otvorili vodovod. Knezu Ferdinandu, ministerskemu predsedniku Stambulovu, prejšnjemu ministru in sodelavcu pri zjedinenju, Stranškemu, in vdovi Caharije Stojanova odposlale so se brzojavne častitke. Zvečer je bilo mesto razsvetljeno. Pa tudi po drugih južnobolgarskih mestih se je slovesno praznoval spomin na zjedinenje obeh Bolgarij.

Chile. Bivši predsednik chilski se je torej ustrelil v Santjagu v argentinskem poslanstvu. Izmišljene so bile torej vse vesti, da je pobegnil na severo-ameriško ladijo. Vesti o njegovem begu razširili so bili najbrž pristaši njegovi, da bi oblastva preslepili.

Izvirni dopisi.

Iz Godovića, 20. septembra. Kakor je bil 11. dan septembra res veselja polni dan za godoviške župljane, tako je pa bil 14. dan t. m. za sosedno črnovrško faro, ker je isti dan zjutraj ob 5. umrl po prejetih svetih zakramentih za umirajoče tamošnji župnik č. g. Ferdinand Kogej v najlepši starosti, v 45. letu življenja in 20. letu mašništva. V nedeljo 6. t. m. med pridigo mu je slabo prišlo, zadel ga je mrtvoud in vkljub hitri zdravniški pomoči in skrbni postrežbi od strani njegovih domačih se mu ni zljajšalo, marveč je po hudih mukah v ponedeljek zdihnil svojo blago dušo v veliko žalost črnovrških župljanov in še v večjo svojih sorodnikov. Truplo tega blagega in uzornega duhovnika so v sredo 16. t. m. po odpetih molitvah in odsluženih sv. mašah v črnovrški farni cerkvi blagoslovili in ga v spremstvu peterih gg. duhovnikov peljali v Idrijo. Pri vходу v idrijsko mesto je pa čakala ogromna množica idrijskih meščanov, njim na čelo č. gg. duhovniki in bogoslovci iz Idrije in idrijskega dekana. Krsto so z voza, v katerega so bili vpreženi štiri konji, položili na pare; nesli so jo črnovrški možje, svetili so pa idrijski meščanje. In tako se je premikal žalostni sprevod, katerega je vodil preč. g. župnik J. Juvan med milodonečim petjem „Miserere“ proti pokopališču. Truplo se je preneslo v cerkev na pokopališču, kjer je imel č. g. voditelj spreveda peto črno sveto mašo, med katero je tudi še maševal č. g. dekan, brat umrlega. Po opravljenih molitvah so pokojnega nesli iz cerkve in ga položili v prerani grob, ki je bil zanj prvi med odraslimi izkopen na novem in dné 8. t. m. od prevzvišenega gosp. knezoškofa blagoslovljenem pokopališču, ki je zares krasota in ponos Idrije. Okoli poldnevu se je končalo to žalostno opravilo, katerega se je udeležilo mnogo meščanov in 16 gospodov duhovnikov, kar je živ dokaz, da ni bil pokojni le priljubljen pri č. gg. sobratih, ampak tudi pri svojih rojakih, in ravno to naj uteši bitko in prerano izgubo č. g. dekanu in žalujočim ostalim sorodnikom.

Pokojni g. Nande se je porodil v Idriji dné 21. julija 1846, v mašnika pa bil posvečen 10. avgusta 1871. Kapelanoval je v Metliki, Podzemlju in v Trebnjem. Od tod je prišel za župnika v Zgornji Tuhinj in od tam se je preselil meseca oktobra lanskega oktobra lanskega leta v Črni Vrh, kjer je bival le 11 mesecev.

K sklepu teh vrstic kot sosed in prijatelj pokojnega g. Nandeta lahko rečem: Vsi smo ga ljubili kot vzornega duhovnika, blagega človekoljuba in iskrenega narodnjaka. Naj v miru počiva in blag mu bodi spomin!

Iz ljutomerske okolice, 21. septembra. (Basen o ježu in lisici) se čisto porablja v dejanjskem življenju. Jež je prišel v hudi zimi k lisičji luknji ter milo prosil lisico, naj ga sprejme v svoj topel brlog, da se malo ogreje, potem pa bode zopet hvaležen odšel. Lisica se ježa usmili ter mu dovoli, da se pri njej ogreje; a ko ježu v lisičjem brlogu toplo postane, začne on svoje ježice vzdigovati in lisico zbadati, da lisica pobegne in svoj brlog ježu prepusti.

Tako delajo skoro povsod naši nemškutarji, ki so večinoma s tujega privandrani ljudje; prišli so k nam s trebuhom za kruhom, in zdaj se med nami šopirijo ter domačine dražijo in pikajo, kolikor jih morejo.

Poglejmo si samo ljutomerske nemškutarje. Lani so ustanovili podružnico „Südmark“-e, ki ima namen, nemške posestnike in posele v naše kraje vabiti in tako naše domačine iz domačije preganjati; a letos so ustanovili moško in žensko podružnico nemškega „šulferajna“, ki hoče z nemško šolo slovenske otroke ponemčevati, kajti nemških otrok za šolo godnih tukaj gotovo ni pet.

Kakor je bila poročala „Deutsche Zeitung“ v štev. 6842 z dné 18. junija t. l., je načelnik podružnice „Südmark“ dr. Aleks. Rossitsch, sin bivšega poštenega zdravnika Rožiča, ki je bil iz Istre semkaj prišel in si tukaj lepo premoženje napravil; denarničar je trgovec Hönigman, sin iz Kočevja prišlega trgovca, ki je tudi tukaj še le obogatel, in tajnik je Alto Huber, sin najstarejšega ljutomerskega narodnjaka.

Kdo je voditelj podružnice nemškega „šulferajna“, še ni razglašeno in javno znano, pa govori se, da sta za načelnika izvoljena bila odvetnik dr. Namestnik, domá v Lučanah, in njegova žena; kumovali pa so: lekar J. Schwarz, rodóm Čeh, in poštar Mavrič s svojimi cmureškimi prijatelji.

Cmurečani se morajo silno bati slovenske povodnji, ker je prišel načelnik ondotne podružnice osebno v Ljutomer vzpodbujat naše Nemce, naj ustanovijo „šulferajnsko“ podružnico, ki bode bojda močan jez zoper slovensko povodanj.

Govori se tudi, da že kmalu mislijo nemško šolo odpreti in za vodjo postaviti podučitelja Drenjača, ki si je v Ljutomeru velike zasluge pridobil kot pevovodja nemškega pevskega društva.

Izrecno opomnim, da je to še samo govorica in da si načelnštvo „šulferajnske“ podružnice še utegne drugače premisliti. Mogoče je tudi, da cela nemška šola po Globetki splava, ker jo nameravajo blizu tega potoka staviti.

Sicer pa se mora javno naznaniti, da ne podružnica „Südmarke“ in ne podružnica „šulferajna“, in tudi ne obe skupaj ne bosta Ljutomera ponemčili, pač pa delata med ljutomerskimi prebivalci zdražbo in nemir, in tudi v npravstvenem oziru delata škodo.

Žal, da za kulisami teh podružnic stojijo tudi nekateri uradniki, ki bi morali stati nad strankami in narodnostnega ognja ne bi smeli podpihovati.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 22. septembra.

(Vmeščenje.) Jutri, dné 23. t. m., bodo prevzvišeni gosp. knezoškof po korarski maši slovesno vmestili novoimenovanega gospoda kanonika barona Z. Cirheimba.

(Imenovanja.) C. kr. finančno ravnateljstvo za Kranjsko je imenovalo davkarskega kontrolorja g. Fr. Windischerja davkarjem, davk. pristava g. Antona Krapša kontrolorjem in praktikanta gg. Alojzija Stermole-ta in Fr. Kobau-a pristavoma.

(Koledar „Katol. tiskovnega društva“) za l. 1892. je v tiskarni gotov. Ko še knjigovez dovrši svoje delo, začne se razpošiljanje krasno vezane knjižice.

(Domače delo.) Domača kiparja gg. Andrej Rovšek in Valentin Ambrožič sta te dni dovršila devet kamenitih kipov za novi kameniti oltar na Blokah, katerega je izdelal po načrtu g. Miroslava Tomca iz Št. Vida gosp. Alojzij Vodnik v Ljubljani.

(Medveda so ustrelili.) kakor se nam poročá iz Strug na Dolenjskem, v nedeljo zjutraj trije struški možje, in sicer Jožef Francelj, Jožef Križman in Jožef Strekalj. Medved tehta gotovo nad tri stote stote. Prišel je na muho sicer pravim ptičem, pa vendar je bil hud in nevaren boj, ker so lovci imeli zrna le za zajce in srne in poleg tega stare neza-nesljive puške. Merili so dobro, najbolj v glavo in prsa, dobro vedoč, da srednja svinčena zrna trdi mrečnovi koži le malo škodijo. Psi so toliko časa motili kosmatince, da so pogumni lovci zopet naba-sali puške in z večkratnimi strelí pobili zver. Tukajšnji lovci so v prejšnjih časih marsikateremu kosmatinecu končali življenje; ni še dolgo, ko so na-enkrat tri usmrtili, a tako velicega še nikdar. Kakor je ta. Ranjeni medved je prestopil mejo struškega

lova in poginil v lovu Jakoba Turka z Zvirčega, hinjske fare, okraja novomeškega. Lovci so še isto popoldne medveda odpeljali v Novo Mesto.

(Tovarna na Dvoru) pri Žužemberku je ustavila delo in s 1. oktobrom t. l. odpusti delavce. To je hud udarec za tamošnje prebivalstvo, ker 68 družin, ki štejejo nad 300 oseb, je kar naenkrat brez kruha. Mnogi delavci so delali v tovarni po 40, nekateri celo po 50 let, in sedaj na stara leta naj gredo s trebuhom za kruhom, ko niti vreče skoraj več ne morejo nositi. Največ je temu krivo vodstvo samo, ker ni skrbelo za zboljšanje tovarne z modernimi stroji in ni iskalo dela. Da bi bila tovarna pasivna, skoraj ne moremo verjeti, ker delavci so bili kolikor mogoče slabo plačani in gonilno moč, vodo, imeli so brezplačno. „Laisser faire, laisser aller,“ so si mislili nekateri gospodje, in zato je prišlo do tega. A pomislijo naj, da so brez pomisleka pahnili v nesrečo in bledo toliko družin, ki sedaj nemajo ne dela ne kruha. Kakor čujemo, so pri obravnavi z delavci zaradi delavske blagajne stali orožniki delavcem za hrbtom. No, to je bilo prav nepotrebno, ker dvorski delavci strajka niti po imenu ne poznajo. Take častne straže bile bi pač umestne kje drugje. O tej stvari bomo o priliki pisali še obširneje.

(Goriška razstava) ima popolnem italijansko lice. Tako je pri slovesnem otvorjenju predsednik grof Franc Coronini sicer govoril prav lepo tudi v slovenskem jeziku, ali mestni župan dr. Maurovich je govoril le italijanski tudi v imenu slovenskih meščanov. Temu pa bi se ne čuditi, ker nihče ni pričakoval družega. A da je zastopnik deželnega odbora govoril le italijanski v imenu večine deželnega prebivalstva, to mora vznemiriti vsakega Slovenca tudi zunaj goriških mej. Temu je kriva sama popustljiva mlačnost! — Minoli četrtek zvečer se je vršila razdelitev daril in svetinj odlikovanim živinorejcem. Ogromna večina razstavljalcev je bila slovenskega rodu in jezika. Ko je nadvojvoda Karol Ludovik delil odlikovanja, klical je dotični živinozdravnik imena in darila odlikovancev le v italijanskem jeziku. To je pač jasen dokaz, da o kaki narodni ravnopravnosti niti govora ni. — Neki lesni trgovec iz Gorice je na svojem prostoru razobesil slovensko trobojnico. Vsled sklepa razstavnega odbora pa je moral trgovec skriti zastavo, da se neso pred njo splašili lahoni.

(Slovenske paralele na mariborski gimnaziji.) Letos se je odprla tretja paralelka. V slovenski oddelku prvega razreda so vsprejeli le 46 učencev, mnogo pa so jih odslovili, akoravno imajo nekateri prav dobre rede, češ, da ne znajo nemščine. Kakor se „N. Fr. Pr.“ poroča iz Grada, vložena je bila pritožba pri naučnem ministerstvu, to pa je odobrilo postopanje ravnateljstva. Stvar bodo naši poslanci gotovo spravili v razgovor v državnem zboru.

(Družbi sv. Cirila in Metoda) poklonili so zbrani učitelji in prijatelji njeni po g. nadučitelju Jož. Pavčiču v Vel. Lašičah 3 gld. „v podporo družbi sv. Cirila in Metoda s prošnjo, da se blagovoljno sprejme“, — Prisrčno se zahvaljuje za ta dar: Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

(Na cesti čez Predel), kjer je zadnja povodenj naredila nad 200.000 gld. škode, začno v kratkem pijonirji delati začasno cesto, da odpró promet. Dotično goriško oblastvo se je pozno spomnilo tega dela, ker zima že kima in na Predelu zgodaj zapade sneg.

(Novi dominikanski general.) Dne 19. t. m. je generalni kapitelj dominikanskega reda v Lyonu izvolil generalom dosedanjega provincijala avstrijske provincije, P. Andreja Frühwirta. Rojen je bil leta 1845 pri sv. Ani na Gor. Štajerskem.

(Filoksera na ameriškkih trtah.) Te dni so poročali listi, da so v Slov. Goricah na Štajerskem zasledili trtno uš na ameriškkih trtah. Strokovnjaki pa trdijo, da se ne treba ustrašiti te vesti. Trtno uš so že prej zasledili tudi na ameriškkih trtah, a trte so uspevale. Tako nekdo poroča „Obzorju“, da je videl v Šenkovcu trtno uš na ameriškkih trtah, ki pa bujno raste in rodé.

(Najdeno truplo.) Poroča se nam, da so včeraj zjutraj ob cesti s Studenca v Moste našli mrtvega kmetijskega mladeniča Jožefa Hlebša. Na vratu ima mrlič krvavo-zatekle sledove.

(Duhovniške premembe v goriški nadškofiji.) Č. g. A. Ukmar, vikarij pri Mariji Celji, pojde v pokoj in se preseli v Gorico; č. g. Josip Vidmar, kapelan v Volčah, je šel kot vikarij v Loge pri Bre-

ginju; na njegovo mesto pride semeniški duhovnik č. g. Ign. Valentinčič. Č. g. Ivan Kralj, duhovni pomočnik v Gorici na Placuti, pojde kot prefekt v malo semenišče; na njegovo mesto pride semeniški duhovnik č. g. Alojzij Vuga; č. g. Andr. Gergolet, kapelan v Tolminu, pride v Št. Peter pri Gorici, na njegovo mesto pa sem. duhovnik č. g. Matija Ivančič; č. g. Fran Golja je iz Medeje premeščen v Renče.

(Slov. pevsko društvo v Ptuj.) Pri seji dne 18. septembra 1891 se je sestavil nastopni odbor: Gospod Zelenik Josip, veleposestnik, predsednik; g. Lešnik Miha, davk. pristav, podpredsednik; gospod Zupančič Dragotin, učitelj, tajnik; g. Sedlaček Jan., posoj. uradnik, arhivar in g. Copf Frančišek, učitelj, blagajnik, vsi v Ptuj.

(Smrt za tujo svobodo.) O priliki zadnjih nemirov v Valparaisu je zgubil življenje tudi Niko Politeo, navdušen Hrvat iz Starega Grada na Hvaru. Star 25 let je l. 1883. zapustil Dalmacijo ter odpotoval v Valparaiso, kjer je bil središče tamošnjih dalmatinskih Hrvatov. Dopisoval je mnogo zaderskem „Narodnemu Listu“ o dogodkih v Valparaisu. Bil je pristaš kongresistov. S tremi svojimi tovariši je sklenil, da z dinamitom vržejo v zrak štiri Balmacedove topnjače. Vse je bilo pripravljeno. Nekaj ur prej pa jih eden izdâ. Zarota se ni izvršila, Politeo pa je bil z dvema tovarišema obsojen na smrt. Spravil se je z Bogom in bil dne 12. jul. ustreljen. Očij si ni pustil zavezati ter je pogumno smrti zrl v oči. Na posredovanje očeta kapucina, ki je bil zadnje uro pri njem, je sam opisal ves dogodek in poslal pismo svoji rodovini.

(Pred 125 leti.) Tako se imenuje 34 strani obsežna knjižica, v kateri je g. Ernest Klavžar nabral zanimivosti iz prve dôle c. kr. kmetijske družbe v Gorici in o priliki sedanje kmetijske in gozdarske razstave v Gorici posvetil svojim rojakom. Vsebina je naslednja: 1. Uvod. 2. Ustanovitev c. kr. kmetijske družbe. 3. Poziv duhovenstvu. 4. Prvi društveni tajnik. 5. Prva društvena kmetija. 6. Predlogi proti kmetski lenobi. 7. Prvi kmetski društveniki. 8. Darila za kmetijske namene. 9. Pisani in tiskani pouki. 10. Svilorejske stvari. 11. Prepoved skupne paše. 12. Kmetijske novosti. 13. Strojarski stroj. 14. Čudovit stroj. 15. Prva papirnica. 16. Kmetska pravila o žitnej setvi. 17. Predsedniške zadeve. 18. Omejitev trtoreje. 19. Podnebna opazovanja. 20. Najdbe premoga. 21. Stare bovške razmere. 22. Ljudske razmere na Tolminskem, v Brdih in na Krasu. 23. Razprave o razdelitvi občinskih zemljišč. 24. Pogled v poznejšo dôle. — Knjižica se v razstavi prodaje po 20 kr.

Raznoterosti.

— Pri vojaških vajah ponesrečil. Pri vajah v Velikem Varadinu je pal s konja huzarski stražmojster v najhujšem diru. Za njim jahajoči vojak konj neso mogli ustaviti in so dirjali čez njegovo truplo. Nesrečneža so potem umirajočega odnesli.

— Židovski listi. Kako lepe dohodke imajo židovski listi, kaže to, da ima glavni vrednik lista „Neues Wiener Tagblatt“ 26.000 gld. letne plače. Kot dopisnik „Neue Presse“ imel je 12.000 gld. letne plače.

— Pariška beračica. V Parizu je te dni na ulici sedela beračica in v naročji imela v cunj zavitega otroka, ki je pa kaj čudno jokala. Neka gospa dala je beračici dar, potem pa hotela otroka videti. Beračica je pa otroka vedno bolj k sebi stiskala in ga ni hotela pokazati. Okrog beračice se je zbralo več ljudij in tudi nekaj policijstov. Poslednji so otroka razvili in se prepričali, da je beračica imela v cunj zavito lepo angorsko mačko.

— Prva železnica v Sijamu. Dne 16. julija t. l. je kralj siamski zasadil prvo lopato za grajenje železnice, ki bode zvezala glavno mesto Bangkok z Paknanom. Te slovesnosti udeležili so se kraljevič, ministri, mnogo uradnikov, Evropevc in domačinov. Kakor hitro je kralj zasadil lopato, začelo je na tisoče domačih in kitajskih delavcev delo.

— Praško prebivalstvo. Praga ima po najnovjšem popisovanju 146.066 čeških prebivalcev, pa samo 27.127 Nemcev. V predmestjih je pa 259.756 Čehov, pa 37.587 Nemcev. Od 1880. leta se je nemško prebivalstvo v Pragi za 3785 oseb pomanjšalo. Vseh prebivalcev ima Praga s predmestji sedaj blizu 470.000.

— Madjarski Metuzalem. V Rakos-Csabiju pokopali so nedavno nekega Ferdinanda Sztetgasyja, ki je bil že dopolnil 111. leto. Rojen je bil proti koncu vladanja Marije Terezije.

— Smrt slovaškega rodoljuba. V Turčanskem sv. Martinu umrl je Evgen Krémery, ki ima velike zasluge za slovaško slovstvo. Dolgo let

je imel v Banski Bistrici svojo knjigarno in je založil jako mnogo slovaških knjig.

— Lov kitov v Norvegiji. Vsako leto v Norvegiji polové 600—1000 kitov. Te živali potem podelajo v posebnih tovarnah, kjer razne dele prekuhajo, da dobé ribjo mast in lim. Ostanki se porabijo za umetni gnoj. Vsi izdelki iz jednega kita se prodadó za 5000—7000 kron.

— Želva z dvema glavama. Dr. C. Girard je v „Naturalistu“ opisal želvo z dvema glavama, katero so našli v Ameriki. Žival je bila sicer popolnoma normalno razvita.

— Električno kladivo. Charles J. Depsele v Filadelfiji izumil je električno kladivo. Konstrukcija je precej podobna parnemu kladivu.

— Antropološki razstava bode drugo leto v Parizu. Na tej razstavi bodo videti živi ljudje vseh plemen in bode torej mogoče primerjati njih lastnosti in navade.

— Gozdi severne Amerike. V gozdih severne Amerike je 412 drevesnih vrst. Med temi je le 74 tropičnih vrst ob floridskem zalivu.

— Prekop skozi Pireneje. Sedaj bočejo graditi novo železnico iz Francije na Špansko. Ta železnica bode šla po 7790 metrov dolgem tunelu skozi Pireneje. Po dolgoti bo ta tunel peti. St. gotarski tunel je 14.990 metrov, monseniški 11.200 metrov, arlberški 10.276 metrov, tunel skozi Apenine na železnici Novi-Genova pa 8260. Najdaljši tunel bode pa simplonski, o katerega grajenju se že Švica in Italija pogajata več let. Ta tunel, če se bode gradil, bode pa 19.000 metrov dolg.

Telegrami.

Dunaj, 21. septembra. Danes so bila končana ministerska posvetovanja. Sklep se strinja z željo obeh vlad, da nove vojaške zahteve ne bodo motile ravnotežja v državnem proračunu.

Dunaj, 22. septembra. „Polit. Corr.“ je pooblaščen izjaviti, da je neresnično od „Ungar. Corr.“ objavljeno poročilo odpusta fzm. vojvode Virtemberškega.

Dunaj, 22. septembra. Ministerski predsednik grof Taaffe se je močno prehladil in bode več dni moral ostati v postelji.

Dunaj, 22. septembra. Listi izražajo veliko zadovoljnost s sklepi ravno končanih ministerskih posvetovanj.

Rim, 21. sept. Katoliški listi so objavili papežovo pismo na avstrijske in nemške škofe proti nenravni razvadi dvoboja, ki nasprotuje božji in naravni postavi. Papež opominja škofe in duhovščino, naj skušajo zatreti to grdo navado.

Strassburg, 22. sept. Uradni list je objavil naredbo, po kateri bode s 1. oktobrom le aktivne vojaške osebe, bivše častniške gojence vojaških šol na tujem in naborne ubežnike zadeval ukaz o potnem listu z dne 22. maja 1888, tujci pa se morajo v Nemčiji v 24 urah oglasiti policiji, sicer se bodo iztirali.

Piccoli-jeva tinktura za želodec
je mehko, toda ob enem uplivno, delovanje prebavnih organov vrejšajoče sredstvo, ki krepi želodec, kakor tudi pospešuje telesno odprtje. — Cena steklenici 10 kr. (300—190)

Tuji.

20. septembra.

Pri **Maliču**: Stein, trgovec, in Lamischek, potovalec, iz Prage. — pl. Gerstner, zasebnik, s hčerjo; Averone; Sindl, z Dunaja. — Petsi, zasebnik; Schmidt, trgovec, s soprogo, iz Grada. — dr. Wenzel iz Nemčije. — Fischer s hčerjo iz Beljaka. — Zupič, zasebnica, iz Postojne. — Sauer, trgovec, iz Vel. Kaniže. — pl. Alberg, zasebnica, z rodbino, iz Augsburga. — Lander, zasebnik, iz Dun. Novega Mesta. — Kall, trgovec; Bremer; Schnabe s soprogo, iz Trsta. — Welser, trgovec, iz Solnograda. — Urbach, trgovec, iz Toplice.

Pri **Stonu**: Papst, trgovec, z Reke. — Gerner, trgovec, iz Solnograda. — Bacarić; Frane Bakarić, Simonić, Copaitić in Smokvina, zasebniki, iz Zagreba. — Troger, prodajalec kož, in Hafner, iz Beljaka. — Vidrieh s sinom, in Karg trgovec, iz Trsta. — Schescherko, trgovčeva soproga, in Žargi, trgovec, iz Kamnika. — Linhart, nadinženir, z Dolenjeavstrijskega. — Fischbach, trgovec; Svetič, vzgojitelj, in Schwanke, potovalec, z Dunaja. — Grubelnik, tesar, iz Železne Kaplje. — Pavlin, kapelan, iz Smlednika. — Rosenhart, kapitanova soproga, z otroci, z Reke. — Kramer s sinom iz Karlova.

Pri **avstrijskem caru**: Antonopoli, trgovec, iz Trsta. — Schachner iz Št. Ruprta. — Dragan, posestnik, iz Bele Peči. — Pour s sinom iz Dun. Novega Mesta. — Pfäifer, kooperator, iz Dobrepolja.

Pri **bavarskem dvoru**: Maichin iz Kočevja. — Kogler iz Gradca. — Schaffer s soprogo z Dunaja.

Pri **Južnem kolodvoru**: dr. Zencovich, okrajni zdravnik, s soprogo, iz Sežane. — Mayerhofer iz Marijnegu Celja. — Weisseisen, posestnik, z Jezera. — Marcutti, trgovec, iz Beljaka.

Umrli so:

18. septembra. Marija Šuster, zasebnica, 71 let, Tržaška cesta 26, apoplexia. — Marija Hartman, hišnega posestnika žena, 29 let, Kladezne ulice 7, jetika.

19. septembra. Jožef Kochne, delavčev sin, 3 mesece, Streliške ulice 11, kronični katar v črevih

V bolnišnici:

18. septembra. Anton Sigmund, krojač, 75 let, emphis. pulm.

Vremensko sporočilo.

Dan	Čas	Stanje	Veter	Vreme	Mokrine na 24 ur v trol
opazovanja	srakomera v mm	toplomera po Celziju			
7. u. zjut.	735.0	11.0	sl. szpad	oblačno	20-60
2. u. pop.	732.8	19.0	sl. zapad	dež	
9. u. zveč.	730.9	15.2	"	oblačno	dež

Srednja temperatura 15.0°, za 1.3° nad normalom.

Kovertes s firmo

priporoča

Katoliška Tiskarna

po nizkeji ceni.

Jako spreten neoženjen mladenič, ki je že osem let opravljal službo

cerkvenika

pri dekanjski župniji, išče enake službe pri kaki večji župniji. Službo more takoj nastopiti.

Natančneje poizvé se pri upravnistvu tega lista ali pri dekanjskem uradu v Smarji na Dolenjskem. (1380) 3-1

Od pluga do krone.

(1359) 12-8

Knjigarna

Ign. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg

v LJUBLJANI, Kongresni trg št. 2,

priporoča svojo

popolno zalogo šolskih knjig,

broširanih ali trdo vezanih, ki so v rabi na tukajšnjih in vnanjih šolskih zavodih, posebej še one za c. kr. višjo in c. kr. nižjo gimnazijo, c. kr. višjo realko, in za tukajšnjo c. kr. moško in žensko učiteljsko pripravnico, zasebne, meščanske in ljudske šole po najnižji ceni. (1365) 6-6

Priporočamo: **Dijaški koledar** za l. 1891/92. Cena 80 kr., po pošti 85 kr.

„THE MUTUAL“

Največji finančni zavod na svetu.

Največje in najbogatejše društvo za zavarovanje na življenje.

Ustanovljeno zgol na podlagi vzajemnosti leta 1842.

Garancijski zaklad iznaša 762²/₃ milijonov frankov.

Ta zaklad je za več nego 150 milijonov frankov večji od zaklada katerega koli zavarovalnega društva na svetu. Od leta 1843 plačalo se je zavarovancem (1366) 3-3

1600 milijonov frankov.

in sicer 436 milijonov kot zavarovancev deleže od dobitka. Ta rezultat je, primerjan uspehom drugih zavarovalnic,

dvakrat večji.

Glavno ravnateljstvo za Avstro-Ogersko: na Dunaji, I., Lobkowitzplatz 1.

Glavni zastopnik za Kranjsko:

ALOJZIJ LENČEK, Ljubljana, Sv. Jakoba trg št. 5.

Dunajska borza.

Dné 22. septembra.

Papirna renta 5%, 16% davka	90 gld. 75 kr.
Srebrna renta 5%, 16% davka	90 " 75 "
Zlata renta 4%, davka prosta	109 " 95 "
Papirna renta 5%, davka prosta	101 " 95 "
Akcije avstro-ogerske banke, 600 gld.	1007 " — "
Kreditne akcije, 160 gld.	276 " 25 "
London, 10 funtov strl.	117 " 55 "
Napoleonodor (20 fr.)	9 " 32 ¹ / ₂ "
Cesarski cekini	5 " 60 "
Nemških mark 100	57 " 82 ¹ / ₂ "

Dné 21. septembra.

Ogerska zlata renta 4%	102 gld. 50 kr.
Ogerska papirna renta 5%	109 " 05 "
4% državne srečke l. 1854., 250 gld.	134 " — "
5% državne srečke l. 1860., 100 gld.	146 " 50 "
Državne srečke l. 1864., 100 gld.	180 " 50 "
Zastavna pisma avstr. osr. zem. kred. banke 4%	97 " — "
Zastavna pisma " " " 4 ¹ / ₂ %	100 " 30 "
Kreditne srečke, 100 gld.	184 " 80 "
St. Genois srečke, 40 gld.	60 " — "

Ljubljanske srečke, 20 gld.	20 gld. 50 kr.
Avstr. rubežega križa srečke, 10 gld.	17 " 20 "
Rudolfove srečke, 10 gld.	20 " — "
Salmove srečke, 40 gld.	59 " — "
Windischgraezove srečke, 20 gld.	49 " — "
Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	149 " 25 "
Akcije Ferdinandove sev. želez. 1000 gl. st. v. 2810	— " — "
Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	104 " 25 "
Papirni rubelj	1 " 23 "
Laških lir 100	45 " 50 "

MERCUR menjarnična delniška družba na Dunaju, I., Wollzeile šte. 10.

Najkulantnejše se kupujejo in prodajajo v kursnem listu navedeni vrednostni papirji, srečke, valute in devize.

Razna naročila izvrše se najtočneje.

Za nalaganje glavnice priporočamo:

4% gališke propinacijske zadolžnice.

4¹/₂% zastavna pisma peštanske ogerske komercijonalne banke.

4¹/₂% komunalne obveznice ogerske hipotečne banke z 10% premijo.

Na te papirje daje posojila avstro-ogerska banka in podružnice njene.

300.000 goldinarjev se dobi

že 1. oktobra!

Dunajske komunalne promese

à 3¹/₄ gld. in 50 kr. kolek. Glavni dobiček 200.000 gl.

Tisine promese

à 2 gld. in 50 kr. kolek. — Glavni dobiček 100.000 gld.

Obe vkupe le 6 goldinarjev.